

ВРИЈЕМЕ И ЉУДИ

Прилог из историје настанка Републике Српске

Преносимо дио необјављеног разговора из новембра 2009. године са Предрагом Гугом Лазаревићем који се односи на деведесете године, његову улогу и његово мишљење о карактеру тих догађаја. Разговор су водили Драгослав Илић и Мира Јовановић, у оквиру пројекта „Антинград – Бања Лука у НДХ“, израда документарног филма који је био под покровитељством Министарства просвјете и културе РС. Видео материјал који је кориштен припада невладиној организацији „Нефеш хаја“ из Бање Луке.

Фотографија је преузета са <http://prnjavorski.net/gugo-lazarevic/>

Ја сам од првог тренутка полазио од тезе да немам право на ћутање, ни по националној, ни по породичној припадности у крајњој линији. Био сам двоструко обавезан да се ангажујем. Ја сам се врло ангажовао у СДС-у и био врло присутан у њиховом раду, али никада нисам био њихов члан. Ја нисам улазио у странке, да се разумемо. Нисам био члан СДС-а, али сам здушно помагао. Међутим, током времена неке ствари ми се нису допале. Није ми се прво допала та подвојеност на исток и запад Републике Српске – јесмо ли исто, ко је угрожен итд. То српско нејединство ми се није допадало на начин на који се оно исказивало, а с друге стране, није ми се допадао карактер покрета. То је био народни покрет, ту је било доста примитивизма, као у свим тим народним покретима. Ја сам сматрао да би требало у том тренутку да духовна елита води српски народ и тако да стане на своје ноге.

Отац ми је био адвокат и политичар. И то политичар по професији. Умро је у Банском двору. Дакле, умро је као политичар у правом смислу те ријечи. Али ја политику никад нисам јако цијенио, нити сам јако цијенио наше политичаре. Иако су многи били бечки ђаци, доктори итд. Ја сам сматрао да су политику и нерв времена далеко боље осјећали интелектуалци који су били филозофи, песници итд. Јер, да смо послушали Дучића, односно не ми, него да га је послушала влада у Лондону када им је написао писмо у којем је тражио да објаве оно што је црква послала – да је извршен геноцид над западним дијелом српства и да га је братски народ извршио... Он је рекао: „Бранећи туђи образ, изгубићемо свој“. Дучић је био визионар. Пазите! Ако је тако пјесник визионар, онда су поготово ови остали били у токовима. Требало је мало чути те људе. Требало се другачије односити према њима. То је учинило да сам се повлачио у неким тренуцима. Осим тога, ја нисам био заинтересован за положаје. Ја морам признати да су мени у СДС-у нудили шта год хоћу, чак да заменим Богићевића на месту члана предсједништва Југославије, у оно време док су били заједно. Не могу ништа да им замерим, ја

ово наводим само као илустрацију. Нудили су ми да направим министарство у Бањој Луци, да не идем из Бање Луке. Разне уступке су покушали, међутим, мени то није одговарало.

Кад се скупила једна група људи у Бањој Луци, интелектуалаца, добар дио су били професори са Универзитета. Ми смо онда дошли на идеју да створимо странку. Кренули смо спонтано и окупили смо добар дио старе грађанске Бање Луке. И кад је један мој блиски пријатељ, сада већ покојни, Тешо Брковић, који је био ветеринар, када се разговарало како би се странка звала, рекао да то треба да буде „Српска странка“, за прво време Крајине и Посавине, а после Републике Српске, како се будемо ширили, ја морам признати да сам се тргао, јер нешто ми је било превише наглашено то *српска* странка. После сам схватио да је то било њено право име. Јер наш циљ је био да решимо српско питање западно од Дрине. Наша теза је била: Решење српског питања није била демократија како неки тврде, него држава, која ће, наравно, бити демократска држава. Јер ја бих био близак и оним раније да нисам био демократа по убеђењу, ја сам свестан свих слабости демократије.

И тако смо ми основали странку. То је било одмах после Дејтона. Према томе, изашли смо на прве изборе. Странка је била регистрована 27.05.1996. године. Дакле, 1996. године ми смо већ били парламентарна странка. Истина, са малим бројем, само са једним послаником у прво време. Али смо одмах ушли у парламент, иако је од регистрације до избора прошло два месеца. Тај један посланик сам био ја. У том тренутку ја сам бранио тезу да су државне институције федералне јединице Босне и Херцеговине остале у Сарајеву, и какве су да су, оне су ту. Њима је остало то, а ми то морамо направити. И морамо се извући из те наше, ајде да то тако кажем, импровизације. Мени је јако сметала чињеница да су Пале биле центар. Не због тога што су то Пале, не зато што сам ја локал патриота, него из чисто прагматичних разлога. Да су странци кад су правили своје екскурзије и кад су покушавали да буду медијатори између Срба, Хрвата и Муслимана, долазили из

Сарајева у Бању Луку, другачије би то било; да су примани у Банском двору, другачије би то било. Али су они одлазили у планину, они су одлазили „одметницима“. Ми смо ту губили.

Преко телевизије сам упозорио на неке ствари које су биле везане за сахрану муфтије. Наиме, Бошњаци су тражили да муфтија буде сахрањен у простору гдје је некад била Ферхад-дија, а ту се није сахрањивало. То је била чиста провокација да га неко ископа. Ја сам на то указао. Међутим, тад су нас, ајде да кажемо, денунцирали ОНР, ОЕБС итд. Јер ове демократске странке, на примјер Лагумџијин СДП, то вам је странка која је у ствари странка денуцијаната, а не демократска странка. Ја сам од Волтера научио да ми је дужност да сваком свом противнику омогућим да каже шта мисли без бојазни, ако сам демократа. И ја сам то бранио. Међутим, они су онда мене скинули са листе за друге изборе, то је био први потез. Онда су нашег градоначелника скинули са места. Јер ми смо у то време освојили Бању Луку и добили место градоначелника. Али када су видјели да та странка и даље остаје на окупу, онда су дошли на једну перверзну идеју да странци поставе услов, да уколико мене не смене са места председника странке, неће моћи да излазе на изборе. Не забрањују странку, пазите! Али каква је то странка која не излази на изборе?! Моји сарадници су били упорни и нису хтели да одступе и да се ја повучем, јер нису хтели да буду послушни. Странка је једно време животарила у том простору – не можеш на изборе, али, ето, присутан си. И на крају се угасила. Рачунајте да је нама било врло тешко доћи до финансијских средстава, јер ми смо били људи који нису хтели да буду зависни од оних који плаћају. Ми смо желели да будемо независни, јер смо се заиста борили за одређене идеје. И мислим да је најбоље за мене рекао један познаник када су ме питали хоћу ли помоћи радикалима. Он је рекао: „Ма пустите, он је свој. Он само може бити у својој странци“. Има ту истине.

Приредио Александар Вучковић